

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ЗУНУ

 Оксана ДЕСЯТНЮК

**ПОЛОЖЕННЯ
про організацію інклюзивного навчання
осіб із особливими освітніми потребами в
Західноукраїнському національному університеті**

СХВАЛЕНО

**рішенням вченої ради ЗУНУ,
протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.**

Тернопіль – 2024

1. Загальні положення

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами (далі – Положення) у Західноукраїнському національному університеті (далі – ЗУНУ, університет) визначає організаційні засади інклюзивного навчання з метою реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття якісної вищої освіти з урахуванням потреб та можливостей таких осіб.

1.2. Положення розроблено відповідно до Конституції України, статей 4 (частина 1, абзац 7), 32 (частина 3, пункт 3), 33 (частина 7, пункт 4), 62 (частина 1, пункт 6) Закону України «Про вищу освіту», у відповідності до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 635 та Плану заходів на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.04.2023 р. №372-р., інших нормативних актів, що регулюють відносини у сфері освіти соціального захисту та соціальної реабілітації здобувачів з особливими потребами..

1.3. Університет надає освітні послуги здобувачам освіти на рівній основі, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, віросповідання, а також від інших обставин із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром.

1.4. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

здобувачі освіти з особливими освітніми потребами – особи з інвалідністю, які потребують створення освітніх умов для забезпечення рівного доступу до освіти;

інклюзивна група – група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту».

1.5. Ректор ЗУНУ забезпечує створення у закладі вищої освіти інклюзивного освітнього середовища.

2. Організація інклюзивного навчання

2.1. Основою здобуття вищої освіти є державні освітні стандарти, які є обов'язковими для всіх студентів, незалежно від стану їхнього здоров'я чи особливих освітніх потреб. Водночас ЗУНУ гарантує створення умов, за яких загальні академічні вимоги не дискримінуватимуть здобувачів із особливими освітніми потребами.

Організація освітнього процесу для здобувачів освіти з особливими потребами включає перелік вимог, які враховують їхні можливості та потреби, на основі яких створюється інклюзивне освітнє середовище.

Перед плануванням створення такого середовища у закладі вищої освіти проводиться визначення показників та критеріїв, що відображають стан освітнього середовища, розробляється методика моніторингу, збирається та аналізується відповідна інформація, а також формулюються рекомендації.

2.2. Залежно від потреб здобувача з особливими освітніми потребами, планується організація освітнього процесу, спрямована на:

- корекцію організації освітнього процесу (графік, форми, формат);
- широке впровадження індивідуальних освітніх траєкторій для врахування потреб і можливостей кожного учасника освітнього процесу;
- забезпечення гнучкості освітніх програм, урізноманітнення навчальних методик, врахування особливостей здобувачів освіти у засвоєнні матеріалу (сприйняття, засвоєння та відтворення інформації);
- зміну методів, методик та підходів до навчання;
- забезпечення гнучкості адміністрування та пошук ефективних управлінських рішень;
- приведення території закладу вищої освіти, будівель, споруд і приміщень у відповідність із державними будівельними нормами, стандартами та правилами. Якщо наявні будівлі, споруди та приміщення неможливо повністю адаптувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням принципів універсального дизайну;
- відповідну підготовку науково-педагогічних, педагогічних працівників і адміністрації закладу вищої освіти для кращої інтеграції нових освітніх методик і допоміжних технологій у щоденну практику;
- надання підтримки усім учасникам освітнього процесу.

3. Інклюзивні групи

3.1. Інклюзивна група створюється на підставі письмового звернення здобувача освіти особливими освітніми потребами або одного із батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб.

3.2. Гранична чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається, виходячи з індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо, про що зазначається у наказі Ректора Університету.

3.3. Створення інклюзивної групи та припинення її діяльності здійснюється відповідно до наказу ректора ЗУНУ із подання директора центру підтримки студентів.

4. Організація супроводу інклюзивного навчання

4.1. Супровід здобувачів в університеті здійснюється через різноманітні освітні послуги, якими вони можуть скористатися за підтримки інших осіб. При

цьому враховуються психофізичні особливості людей з різними нозологіями, їхні потреби у компенсації сенсорних вад, що впливають на сприйняття навчального матеріалу, а також соціально-психологічні фактори, які ускладнюють інтеграцію здобувачів в університетське середовище, потреби у фізичній реабілітації тощо.

4.2. Супровід починається з моменту звернення здобувачів до університету. Здійснюється, зокрема, за такими напрямками:

– Навчально-організаційний супровід передбачає допомогу учасникам освітнього процесу в організації навчання, складанні та моніторингу виконання індивідуального навчального плану для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, а також організацію індивідуальних консультацій тощо. Цей супровід можуть забезпечувати батьки (або інші законні представники), особи, уповноважені ними, викладачі, куратори, консультанти центру підтримки студентів або волонтери.

– Психолого-педагогічний супровід включає системну діяльність, спрямовану на надання психологічної та педагогічної підтримки здобувачам освіти з особливими освітніми потребами під час навчання. Він спрямований на виявлення психологічних особливостей кожного студента чи аспіранта, збереження та зміцнення їхнього психічного здоров'я, надання необхідної допомоги в адаптації до інтегрованого освітнього середовища та сприяння особистісному розвитку. Психологічний супровід здійснюють фахівці навчально-наукового центру соціально-психологічної підтримки та резильєнтності університету.

– Соціальний супровід охоплює заходи зі створення умов для соціальної та побутової підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, включаючи надання інформації та допомоги у влаштуванні в гуртожитку, забезпечення технічними засобами реабілітації, а також організацію волонтерської допомоги. Основною метою соціального супроводу є подолання соціальної ізоляції студентів з особливими потребами, сприяння збереженню та підвищенню їх соціального статусу, а також залучення їх до всіх сфер суспільного життя. Соціальний супровід здійснюється батьками (або іншими законними представниками), уповноваженими ними особами, а також за можливості соціальними працівниками, студентськими організаціями та волонтерами.

4.3. Під час організації освітнього процесу в інклюзивній групі необхідно враховувати психофізіологічні особливості здобувачів вищої освіти різних нозологій, їхні труднощі у навчанні, потреби в компенсації сенсорних порушень, що ускладнюють сприйняття навчального матеріалу, а також соціально-психологічні фактори, які можуть перешкоджати їхній інтеграції у ВНЗ, потреби у фізичній реабілітації тощо.

4.4. Лекційні, практичні, семінарські та інші заняття в інклюзивній групі проводяться із застосуванням спеціального обладнання та навчально-методичних матеріалів, які сприяють кращому сприйняттю та засвоєнню інформації здобувачами вищої освіти. Водночас, на вимогу здобувачів з особливими освітніми потребами, не допускається уповільнення темпу лекцій, зменшення кількості занять і їх тривалості, а також спрощення або скорочення

обсягу навчального матеріалу, оскільки це може знизити якість фахової підготовки.

4.5. Процес оцінювання здійснюється у формі, доступній для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, при цьому результати оцінювання повинні відображати їхній прогрес і досягнення у засвоєнні курсу.

4.6. Навчання осіб з особливими освітніми потребами може проводитись за індивідуальним навчальним планом, розробленим на основі навчального плану спеціальності та силабусів курсів із урахуванням рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) або висновків про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи (за наявності). План передбачає адаптацію або модифікацію навчального процесу для створення максимально комфортних умов навчання здобувачів з особливими освітніми потребами.

Індивідуальний навчальний план розробляється спільними зусиллями здобувача освіти, викладача, та працівника центру підтримки студентів з метою знайти найефективніші та справедливі рішення для подолання викликів у навчанні та житті здобувача. План підписується здобувачем освіти та затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.

4.7. Консультації щодо пристосувань або модифікацій, які передбачені для конкретного студента чи аспіранта, надає директор центру підтримки студентів. Якщо викладач не погоджується із запропонованими змінами, питання протягом п'яти робочих днів виноситься на обговорення з директором інституту чи деканом факультету для прийняття рішення.

5. Права здобувачів і викладачів інклюзивного навчання

5.1. Викладачі, працівники університету.

5.1.1. Директори інститутів, декани, завідувачі кафедр та керівники програм зобов'язані ознайомити всіх викладачів і працівників підрозділу з політикою університету щодо підтримки здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами та вимогами до внесення необхідних змін і адаптацій в освітній процес. Це включає забезпечення рівноправного доступу до навчальних матеріалів та повноцінної участі в освітньому процесі та житті університету з урахуванням нозологій здобувачів.

5.1.2. Викладачі та працівники університету мають право на підвищення кваліфікації для роботи з особами з особливими освітніми потребами, а також на отримання консультацій і методичної допомоги у центрі підтримки студентів щодо організації освітнього процесу для таких здобувачів.

5.1.3. Для забезпечення належної взаємодії з особами з особливими освітніми потребами викладачі та працівники проявляють повагу до таких осіб, вживають заходів для захисту їхніх прав, а також утримуються від висловлювань чи дій, які можуть порушувати або принижувати їхню гідність.

5.2. Здобувачі вищої освіти із особливими освітніми потребами

Права здобувачів вищої освіти

5.2.1. Здобувачі вищої освіти із особливими освітніми потребами мають право на модифікацію освітнього процесу, яка може включати:

– модифікацію процедури екзамену чи заліку (окреме приміщення, продовження часу відведеного для екзамену, використання адаптивних технологій тощо);

– додаткове облаштування/пристосування (освітлення, звукопідсилення, шумоізоляція, спеціальні меблі; засоби аудіо та/або відеозапису лекційних занять за згодою із викладачем) навчального місця в аудиторії згідно рекомендацій викладених у Довідці (виписці) до акта огляду МСЕК або рекомендацій центру підтримки студентів

– альтернативний формат навчальних матеріалів (напр. аудіо/відео формат, друк збільшеним форматом);

– підтримку студентів-волонтерів чи одногрупників (консультування у процесі виконання завдань із навчальних дисциплін під час першого року навчання, конспектування лекцій у спеціальних зошитах, супровід із місця проживання до місця навчання і назад (при потребі), допомогу в побутових справах та щоденному житті у місці спільного проживання;

– забезпечення доступу до місця навчання/проживання відповідно до нормативних вимог та потреб здобувачів.

Обов'язки здобувачів вищої освіти

5.2.4. При вступі абітурієнт заявляє про наявність офіційно встановленого статусу, який надає право вступу за спеціальними умовами відповідно до Умов прийому.

5.2.5. Для отримання підтримки здобувач вищої освіти із особливими освітніми потребами зобов'язаний самостійно звернутися до директора центру підтримки студентів.

Проректор

з навчально-педагогічної роботи
(міжнародна діяльність)

Уляна КОРУЦ

ПОГОДЖЕНО:

Начальник юридичного відділу

Людмила ТРУФАНОВА